

Kirkkohallituksen yleiskirje nro 11/2023 15.3.2023

Kulttuuriperinnön hoidosta, ylläpidosta ja säilyttämisestä aiheutuvat kustannukset - Kulttuuriperintökulujen laskennallinen kirjaaminen

Johdanto

Tämä yleiskirje korvaa yleiskirjeen 33/2006.

Kulttuuriperinnöstä huolehtiminen on evankelis-luterilaiselle kirkolle ja sen seurakunnille vastuullinen yhteiskunnallinen tehtävä. Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää vuosittain evankelis-luterilaiselle kirkolle rahoitusta hautaustoimeen, väestökirjanpitoon sekä **kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpitoon** liittyviin laissa säädettyihin tehtäviin.

Valtionrahoitukseen liittyvä vuosittainen raportointivelvoite opetus- ja kulttuuriministeriölle. Voidaksemme täyttää raportointivelvoittemme, tarvitsemme oikeaa ja riittävää tietoa kulttuuriperinnön kannalta arvokkaan omaisuuden hoitamisen, ylläpidon ja säilyttämisen aiheuttamista lisäkustannuksista seurakunnille. Kulttuuriperintökulujen kirjaaminen olemassa olevan ohjeistuksen mukaisesti on vuosien saatossa osoittautunut varsin haasteelliseksi ja kuluja onkin sen vuoksi kirjattu huomattavasti vähemmän kuin mitä niitä on toteutunut. Raportoinnin luotettavuuden parantamiseksi kulttuuriperintökulut kirjataan jatkossa tilinpäätökseen automaattisesti **ns. laskennallisina kulttuuriperintökustannuksina** Basis-järjestelmää hyödyntäen.

Hautaustoimeen liittyvä runsaasti kulttuuriperinnön kannalta arvokasta ympäristöä, omaisuutta ja esim. lahjoituksena saatuja muistomerkkejä, joiden hoitokulut kirjataan

pääluokkaan **Hautaustoimi**. Samoin vanhojen kirkonkirjojen säilyttäminen ja tiedon hakeminen niistä aiheuttavat seurakunnille vuosittain huomattavia kuluja.

Hautaustoimeen ja kirkonkirjojenpitoon liittyviä kuluja ei lasketa kulttuuriperinnön hoidosta, ylläpidosta ja säilyttämisestä aiheutuviksi kustannuksiksi, koska pääluokka **Hautaustoimi** ja tehtäväalue **Kirkonkirjojenpito** luetaan lakisääteisiksi yhteiskunnallisiksi tehtäviksi.

Kirkollinen kulttuuriperintö

Jokaisella rakennuksella, rakennetulla ympäristöllä ja esineellä voi olla kulttuurihistoriallista merkitystä. Ne kertovat valmistusaikansa arvostuksista ja mahdollisuuksista. Myös nykyään uudella esineellä tai rakennuksella voi olla aikanaan merkittävää kulttuuriperintöarvoa. Arvostuksen perusteita ovat mm. ikä, valmistusmateriaalin hankinta-arvo sekä tekninen suoritus ja taidokkuus. Arvostuksen peruste on myös määrä eli esiintymistiheys, toisin sanoen kohteen harvinaisuus tai yleisyys. Myös rakennukseen tai esineeseen liittyvät historialliset tapahtumat eli sen konteksti voi olla arvostuksen peruste.

Kansallisen kulttuuriperinnön kannalta arvokkaalla seurakuntien omaisuudella tarkoitetaan muun muassa:

- suojeltuja kirkollisia rakennuksia
- hautausmaa-alueita, hautausmaan aitoja ja portteja sekä seurakunnan hallussa olevia hautamuistomerkkejä
- maankäyttö- ja rakennuslain mukaisella kaavalla tai rakennussuojelulailla suojeltuja kulttuuriperinnön kannalta arvokkaita kohteita
- muita kirkollisia rakennuksia, rakennusryhmiä ja rakennettuja alueita, joilla on kulttuurihistoriallista merkitystä rakennushistorian, rakennustaiteen, rakennustekniikan, erityisten ympäristöarvojen, rakennuksen käytön tai siihen liittyvien tapahtumien taikka rakennuksen ainutlaatuisuuden tai tyypillisyyden vuoksi
- kirkkorakennukseen kuuluvia taideteoksia sekä sen muuta kiinteää ja irtainta sisustusta
- kirkollisiin toimituksiin käytettävää ja myös jo käytöstä poistettua esineistöä

- muuta seurakunnan hallussa olevaa kulttuuriperinnön kannalta arvokasta irtaimistoa.

Kulttuuriperinnön hoitoon liittyvät kustannukset

Kulttuuriperinnön hoitoon liittyviä kustannuksia aiheuttavat muun muassa korjaukset, joilla edistetään rakennuksen säilymistä (esim. katon, ulkoseinien, ikkunoiden, ovien tai tulisijojen korjaustyöt), kulttuurihistoriallisten kohteiden pihapiirin tai muun välittömän ympäristön kunnostaminen, kulttuurihistoriallisten kohteiden säilyttämisen edellyttämät selvitykset sekä valtakunnalliset tiedotusprojektit.

Kulttuuriperinnön hoitoon liittyviä kustannuksia aiheutuu esimerkiksi suojeltujen rakennusten peruskorjauksissa, joissa:

- rakennuksen ja alueen ominaisluonne sekä historiallinen aitous säilyvät
- rakennusosien tarpeetonta uusimista vältetään
- tehdään mahdollisimman pieniä muutoksia
- rakennuksen käyttö sopeutuu tiloihin sekä
- työ tehdään rakennuksen rakentamisajankohdan mukaisilla työtavoilla ja rakennukseen sopivilla perinteisillä rakennusmateriaaleilla (esim. punamulta, aito öljymaali, konesaumattu peltikate, huopa, tiili, päre, paanu, kalkkirappaus).

Rakennuksen korjaaminen sen kulttuurihistoriallista arvoa vaalien, entistäminen, restaurointi, konservointi ja kunnostaminen aiheuttavat kulttuuriperinnön hoitoon liittyviä kustannuksia. Myös kulttuuriperinnön kannalta arvokkaiden rakennusten korjaussuunnittelusta aiheutuu lisäkustannuksia muun muassa liikkumisesteisille tarkoitetun luiskan suunnittelusta suojeltuun kirkolliseen rakennukseen sekä äänentoiston ja palohälytysjärjestelmän suunnittelusta suojeltuun kirkolliseen rakennukseen.

Kirkollisen esineistön ja taiteen osalta kulttuuriperinnön hoitoon liittyviä kustannuksia aiheutuu esimerkiksi inventointiluettelon teettämisestä, suojellun kirkollisen rakennuksen irtaimiston konservoinnista ja esineen/taideteoksen kuljettamisesta konservointitiloihin aiheutuvista kuluista sekä kuljetuksen aikaisista vakuutusmaksuista.

Kulttuuriperinnön tunnetuksi tekeminen ja kulttuuriperinnöstä tiedottaminen ovat osa kulttuuriperinnön hoitoa, ylläpitoa ja säilyttämistä. Kulttuuriperinnön hoitoon liittyviä

kustannuksia aiheuttavat esimerkiksi julkaisujen, esitteiden ja postikorttien hankinta, kirkko-oppaiden palkat, vartiointi ja tiekirkkotoiminta.

Toimenpiteet ja aikataulu

Kulttuuriperinnön hoidosta, ylläpidosta ja säilyttämisestä aiheutuvista menoista lasketaan vuoden 2023 alusta laskennalliset kulttuuriperintökustannukset Kirkkohallituksen toimesta.

Seurakuntien tulee huolehtia, että Basis Kohderekisteriin on tallennettu jokaisen seurakunnan omistaman rakennuksen nk. minim tiedot (liite 1) vuoden 2023 aikana.

Niistä kulttuuriperintökustannusten laskentaan tarvittavat välttämättömät tiedot ovat:

- **Perustiedot:** Nimi, Tunnus (=kirjanpidon kustannuspaikka), Pysyvä rakennustunnus, Kirkollinen rakennus K/E, Rakennusryhmittely (pääryhmä ja alaryhmä), Valmistumisvuosi
- **Suojelutiedot:** Suojelukohde, Suojeluperuste (rasti ruutuun), Onko kirkko autiokirkko (rasti ruutuun)

Laskennallisten kulttuuriperintökustannusten muodostuminen

Laskennallinen kulttuuriperintökustannus lasketaan seurakuntien tilinpäätösten mukaisista rakennuksille kohdennetuista toimintakuluista (palvelujen ostot, aineet ja tarvikkeet sekä kiinteistövero) ja investoinneista.

Rakennuksiin kohdistuvat kustannukset on laskettu yhdistämällä seurakuntien tilinpäätöstiedot kirkon rakennusrekisterin Basiksen tietoihin. Basiksen tietojen perusteella rakennukset on luokiteltu kuuteen eri ryhmään rakennuksen kulttuurihistoriallisen arvon mukaan. Kullakin ryhmällä on oma prosenttinsa, jonka perusteella kulttuuriperinnön hoidon osuus lasketaan rakennuksen kustannuksista.

Ryhmät ovat:

- Autiokirkot 100 %
- Muut suojellut kirkolliset rakennukset 30 %
- Muut suojellut rakennukset 20 %
- Yli 50 vuotta vanhat kirkolliset rakennukset 20 %
- Muut kirkolliset rakennukset 10 %

- Muut rakennukset 0 %

Lisäksi on jonkin verran rakennuksiin liittyviä kustannuksia, jotka eivät tällä hetkellä (v. 2022) sijoitu mihinkään ryhmään, koska Basiksen tiedoissa on vielä puutteita. Joukossa on kuitenkin selkeästi kirkollisia ja suojeltuja rakennuksia, joten tälle joukolle laskennallinen kulttuuriperintökustannus on viisi prosenttia rakennuksen kustannuksista. On huomattava, että tämä joukko pienenee koko ajan, kun Basiksen tietosisältö täydentyy, joten jatkossa tällä osuudella ei ole enää juurikaan merkitystä.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaisiin esineisiin kohdistuvat kulttuuriperintökustannukset tulevat huomioiduiksi osana rakennusten laskennallisia kulttuuriperintökustannuksia. Esineisiin kohdistuvat kulut kirjataan kirjanpidossa sen rakennuksen kustannuspaikalle, missä kyseinen esine sijaitsee. Näin esineeseen kohdistuva kulttuuriperintökulu tulee huomioiduksi rakennuksen kokonaiskuluissa, joista laskennallinen kulttuuriperintökustannus lasketaan.

Kulttuuriperinnön hoitoon liittyvät säädökset

Kirkkolaisissa, kirkkojärjestyksessä, perustuslaissa, rakennussuojelulaissa, maankäyttö- ja rakennuslaissa sekä muinaismuistolaissa on säädöksiä kulttuuriperinnöstä. Lisäksi laki kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta säätelee kansallisen kulttuuriperinnön suojelemista kulttuuriesineiden maastavientiä.

[Kirkkolaki \(1054/1993\)](#)

[Kirkkojärjestys \(1055/1993\)](#)

[Perustuslaki \(731/1999\)](#)

[Laki rakennusperinnön suojelemisesta \(498/2010\)](#)

[Maankäyttö- ja rakennuslaki \(132/1999\)](#)

[Laki kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta \(933/2016\)](#)

Lisätiedot: taloussuunnittelupäällikkö Johanna Simpanen, johanna.simpanen@evl.fi.

Kirkkohallitus

Pekka Huokuna
kansliapäällikkö

Pirjo Pihlaja
kirkkoneuvos

Liite: Basis minimitiedot

ISSN 1797-0326